

SITUACIÓ



El paisatge de St Gervàs - Montcortès està ple de pobles endinsats en valls amagades als dels relleus més suaus del Pirineu, on ressalten les cases i els campanars entre penyes, boscos i pastures.

El relleu està estructurat per valls orientades generalment de Nord a Sud que porten les seves aigües cap a la Noguera Pallaresa.

La majoria de pobles es situen a mitja pendent sobre el relleu protegint-se de l'aigua que baixa per la muntanya, proporcionant domini visual, ventilació i bon assolament.



Avellanós. (Sarroca de Bellera)



Biscarri Vell. (Isona i Conca Dellà)

La vida a la muntanya és dura a causa del clima, la topografia i les llargues distàncies. Així doncs, els assentaments havien d'estar a llocs estratègics.

Era important protegir-se del vent, la pluja i la neu i buscar el sol (orientació sud), la llum, els sòls més fèrtils, l'aigua, eixos de comunicació, accés a les pastures...



Cèrvoles. (Senterada)



Envall. (Torre de Cabdella)

La principal activitat dels pobles era l'activitat forestal (la fusta la baixaven amb raïls per la Noguera) i l'activitat ramadera (sobretot ovina i bovina), l'agricultura era bàsicament subsistència, a causa de que a les muntanyes trobem poc espai de terra fèrtil i plana per cultivar.

Actualment, amb la despoblació, s'han deixat de cultivar les terres i està augmentant la massa forestal sense control.



Manyanet. (Sarroca de Bellera)

Sant Gervàs - Montcortès ha estat des d'antic una zona ramadera. A pobles com El Pont de Suert, La Pobleta de Bellvei, Senterada o Perves s'hi celebraven importants fires ramaderes.

URBANISME



Enmig de les valls de dificultats orogràfiques, terres rocoses, boscos i petits rius es creen petits nuclis compactes i disseminats en el paisatge.

Els pobles es troben situats a prop dels camps i pastures, apropant les persones als recursos que es troben dispersos pel territori. Les cases s'agrupen formant carrers estrets i irregulars que segueixen el relleu.

Als nuclis podem trobar tres tipus d'espais: els habitatges (espai privat), els estables i eres (espai privat a vegades col·lectiu) i els espais urbans comuns (carrers i places).



Envall. (Torre de Cabdella)



Envall. (Torre de Cabdella)



El Mesull. (Sarroca de Bellera)

Les cases estaven organitzades per un conjunt d'edificis - habitatge, borda, paller - al voltant d'una era.

Al ser nuclis tan compactes, a vegades trobem carrers coberts. Aquesta solució aconseguia ampliar l'habitatge interior i alhora protegir els carrers del sol i calor a l'estiu i protegir de les gelades, pluges i neu a l'hivern.



Castellnou d'Avellanós. (Sarroca de Bellera)



Manyanet. (Sarroca de Bellera)

EDIFICACIONS



L'edifici d'habitatge tenia uns annexos els quals podien arribar a ser més grans que la mateixa casa, aquests eren els corral i paller.

Les façanes dels habitatges són la membrana per la qual els edificis es relacionen amb l'exterior, aquestes acabaran donant forma, vistes i sobretot energia a l'interior.

La façana sud buscarà obrir-se al màxim a l'exterior - dins de les limitacions tècniques de l'època (vidres petits...) - per aconseguir sol, és a dir, escalfar a l'hivern. La façana nord, en canvi, es tancarà per tenir el mínim de pèrdues.



Envall. (Torre de Cabdella)



Castellnou d'Avellanós. (Sarroca de Bellera)

Els habitatges de la zona, en general, s'han caracteritzat per tenir una planta rectangular d'uns 50m² amb una estructura sòlida de pedra.

La distribució habitual consta: d'una PB (entrada, corral, graner, quadra, forn...), una P1 (sala, cuina i cambres), a vegades una P2 (cambres) i unes golfes (per guardar estris, eines, assecar llegums i embutits i possibles habitacions).



Cèrvoles. (Senterada)



Reguard. (Senterada)



Santa Coloma d'Erdo. (Sarroca de Bellera)

ESTRUCTURA



En aquest tipus d'edificis no hi ha, pròpiament, una fonamentació, simplement es tracta d'una prolongació dels murs amb un escàs eixamplament de la base (els terminis de la construcció eren lents i permetien que el terreny anés assumint les càrregues gradualment).

Per la fonamentació, l'aigua pot pujar per capil·laritat, creant humitats, per això, normalment les PB estaven destinades a acollir el bestiar.

Les PB comptaven també amb ventilació constant i els murs no tenien cap acabat, permetent major evaporació de l'aigua i transpiració dels murs.



Castellnou d'Avellanós. (Sarroca de Bellera)



Castellnou d'Avellanós. (Sarroca de Bellera)



Envall. (Torre de Cabdella)



Cèrvoles. (Senterada)



Cèrvoles. (Senterada)

Els murs compleixen tres funcions: estructura on recolzen les bigues de fusta, separadors de l'exterior i l'interior i elements d'inèrcia.

Pel que fa als elements estructurals horitzontals solien ser de fusta (trunks locals), que treballen a flexió.

Per evitar dintel·les de vegades s'utilitzaven voltes de pedra.



Biscarri Vell. (Isona i Conca Dellà)

ACABATS



Com tota l'arquitectura tradicional, hom l'ha construït amb els recursos i materials de l'entorn proper. La pedra és l'element principal pels elements verticals (treballant amb la gravetat), la fusta pels elements horitzontals i les teules (antigament petites lloses) per la teulada.

Tradicionalment la casa pallaresa es revestia de morter de calç i es pintava, protegint una mica millor les pedres dels murs gruixuts dels perimetres.

Aquestes capes defensaven una major durabilitat, protegint de la meteorització i millorant la impermeabilitat.



Castellnou d'Avellanós. (Sarroca de Bellera)



Castellnou d'Avellanós. (Sarroca de Bellera)



Cèrvoles. (Senterada)



El Mesull. (Sarroca de Bellera)



Envall. (Torre de Cabdella)

La fusta ha estat un dels materials constructius més importants en l'arquitectura de la zona, gràcies a la seva abundància i a la facilitat de treball que ofereix.

La fusta es feia servir en finalitats diverses: elements estructurals per l'embigat dels forjats i cobertes, en forma de taula per cobrir teulades, aixecar envans i com a portes i finestres.

